

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

TOSHKENT DAVLAT IQTISODIYOT UNIVERSITETI

**“RAQAMLI IQTISODIYOT VA AXBOROT TEXNOLOGIYALARI”
KAFEDRASI**

Qo‘lyozma huquqida

UDK: 6Π2.15.61

Zakirova Nilufarxon Abdulaziz qizi

**Raqamli texnologiyalarni rivojlantirish sharoitida elektron tijorat
transformatsiyasi**

70310106 – “Iqtisodiyotda axborot texnologiyalari va tizimlari”
mutaxassisligi bo‘yicha

Magistr akademik darajasini olish uchun yozilgan

DISSERTATSIYA

Ilmiy rahbar:

i.f.n., dotsent B.R. Vafoyev

Toshkent-2024

Magistrlik dissertatsiya ishi “Raqamli iqtisodiyot va axborot texnologiyalari” kafedrasida dastlabki himoyadan o‘tgan.

7 -sonli bayonnoma “25” aprel 2024 y.

Kafedra mudiri v.v.b.: Vafojev B.R. [imzo] 22.05.24
imzo sana

Ilmiy rahbar: Vafojev B.R. [imzo] _____
imzo sana

Talaba: Zakirova N.A. [imzo] _____
imzo sana

“Himoyaga tavsiya etiladi”

“Raqamli iqtisodiyot va axborot texnologiyalari” kafedrası

mudiri v.v.b., dots. B.R. Vafojev [imzo]

“17” 05 2024 yil

Himoya 2024 yil “ ” soat da Toshkent davlat
iqtisodiyot universitetida bo‘lib o‘tadi.

ANNOTATSIYA

So'nggi yillarda jahon mamlakatlarida axborot almashish va tranzaksiyalarni amalga oshirish maqsadida raqamli elektron vositalardan global darajada foydalanishga o'tish kuzatilmoqda. Bu holat o'z navbatida jahon savdosining zamonaviy rivojlanishi innovatsiyalarsiz mumkin emasligini yana bir isbotlab berdi. Zamonaviy jahon xalqaro savdosining rivojlanishida asosiy drayverlardan biri sifatida elektron tijorat bo'lib hisoblanadi. Zamonaviy ilmiy-texnik taraqqiyot va savdo sub'yektlari o'rtasida axborot almashish tezligiga talablarning ortib borishi sharoitida mamlakatlarning elektron biznesini samarali tashkil etish ularning raqobatbardoshligini oshirishi mumkin.

Elektron biznes mamlakatning global yetakchilikka erishish, shuningdek, uning jahon iqtisodiyotiga muvaffaqiyatli integratsiyalashuvida muhim rol o'ynaydi. Shuning uchun ham tadbirkorlik faoliyatining ushbu yo'nalishini rivojlantirishning ahamiyati ortib bormoqda. Internetdan foydalangan holda deyarli har qanday mahsulot yoki xizmatni sotish imkoni yuzaga keldi. Shu sababli ham elektron tijorat zamonaviy iqtisodiyotning ajralmas qismi bo'lib hisoblanadi.

Magistrlik dissertatsiya ishida elektron tijoratning raqamli iqtisodiyotdagi o'rni, uning asosiy modellari va tamoyillari, elektron tijorat platformalari, elektron tijorat ma'lumotlari xavfsizligini ta'minlash, shuningdek elektron tijorat va marketing transformatsiyalari macalalari o'rganilgan, buning bapobapida "Dual Sulama Group" MCHJ ning balanci ma'lumotlari asosida yninig amaliy holati o'rganildi, tahlillar o'tkazildi va faoliyat camapadoplighi baholanildi, ular asosida elektron tijorat muammolarini hal qilish bilan bog'liq bo'lgan xulosa, taklif va tavsiyalar ishlab chiqildi.

Tayanch iboralar: *raqamli biznes, platforma, tijorat, SMM-marketing, biznes platforma, raqamli iqtisodiyot, telegram bot, ijtimoiy tarmoqlar, google saytlar.*

SUMMARY

In recent years, there has been a transition to the global use of digital electronic means in order to exchange information and carry out transactions in world countries. This situation, in turn, provided another proof that the modern development of World Trade is impossible without innovation. As one of the main drivers in the development of modern world international trade, e-commerce is considered. In the context of modern scientific and technical progress and increasing demands on the speed of information exchange between trading entities, the effective organization of electronic business of countries can increase their competitiveness.

E-business plays an important role in achieving the country's global leadership, as well as its successful integration into the world economy. Therefore, the importance of developing this direction of entrepreneurial activity is increasing. It became possible to sell almost any product or service using the internet. For this reason, e-commerce is also an integral part of the modern economy.

In the dissertation work of magistr, the role of e-commerce in the digital economy, its main models and principles, e-commerce platforms, ensuring the safety of eletron commercial data, as well as macalas of eletron commercial and marketing transformations were studied, on the basis of which the balanci data of bapobapi LLC “Dual Sulama Group” asosida yninig applied state was studied, analyzes were carried out and activity camapadoply evaluated, conclusions, proposals and recommendations were developed related to solving e-commerce problems.

Key words: *education, secondary special education system, cloud computing, cloud technologies, cloud services, cloud network platform, google classroom.*

MUNDARIJA

Annotatsiya.....	4
Mundarija.....	5
Keltirilgan jadvallar ro'yxati.....	7
Keltirilgan rasmlar ro'yxati.....	8
Keltirilgan qisqartmalar.....	9
KIRISH.....	10
Dissertatsiya mavzusining asoslanishi va uning dolzarbligi.....	10
Tadqiqotning maqsadi va vazifalari.....	12
Tadqiqotning asosiy muammolari va savollari.....	13
Tadqiqot ob'yekti va predmeti.....	13
Tadqiqotning ilmiy yangiligi.....	14
Tadqiqot natijalarining nazariy va amaliy ahamiyati.....	14
Dissertatsiya tarkibining qisqacha tavsifi.....	14
I BOB. ADABIYOTLAR SHARHI.....	16
1.1. Kirish.....	16
1.2. Mavzuga oid ilmiy-nazariy qarashlar sharhi.....	16
1.3. Mavzuga oid me'yoriy-huquqiy hujjatlar sharhi.....	21
1.4. Xulosa.....	25
II BOB. METODOLOGIYA.....	26
2.1. Tadqiqot dizayni.....	26
2.2. Ma'lumotlarni to'plash jarayoni.....	26
2.3. Tahlil uchun qo'llaniladigan usullar.....	27
2.4. Tadqiqotni o'tkazish uchun zarur sharoitlar.....	28
2.5. Tadqiqot jarayonida kutilayotgan muammolar va ularning yechimi.....	28

2.6. Tadqiqotdan kutilayotgan ilmiy va amaliy natijalar.....	29
III BOB. TAHLIL VA NATIJALAR.....	30
3.1. Raqamli iqtisodiyot sharoitida elektron tijoratning tashkil etishning nazariy asoslari.....	30
3.2. Elektron tijoratning asosiy modellari va platformalari.....	38
3.3. O‘zbekiston Respublikasida Elektron tijorat holatini tahlili.....	48
3.4. “Dual Sulama Group” MCHJ tomonidan amalga oshiriladigan elektron tijorat va uni takomillashtirish.....	54
XULOSA.....	67
Tadqiqot savoliga tegishli natijalarning qisqacha ifodaci.....	67
Tadqiqotning asosiy taklif va tavsiyalari.....	71
Tadqiqot cheklovlari va kelgusi tadqiqotlar uchun takliflar.....	73
FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI.....	74

KIRISH

Dissertatsiya mavzucining asoslanishi va uning dolzarbligi. Biznesning raqamli transformatsiyasi yangi texnologiyalarni qo'llash orqali mijozlarga xizmat ko'rsatish sifatini oshirishga qaratilgan. Raqamli iqtisodiyotda iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy aloqalar raqamli texnologiyalarni qo'llash asosida amalga oshiriladi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.Mirziyoyev ta'kidlaganidek, "Tarmoq va hudud rahbarlari raqamlashtirishsiz natija, rivojlanish bo'lmasligini tushunib yetishi shart. Barcha darajadagi rahbarlar buni o'ziga kundalik vazifa sifatida belgilab, raqamlashtirish sohasini alifbosidan boshlab chuqur o'rganishi kerak"¹. Raqamli iqtisodiyotning global dunyoda muhimlik darajasi oshib bormoqda.

Axborot texnologiyalarining rivojlanishi oqibatida elektron tijorat tizimi ham yangi bosqichga ko'tarildi. Ayniqsa, "Elektron tijorat va elektron to'lovlar tizimini rivojlantirish maqsadida axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini, shu jumladan mijozlarni masofadan aniqlash tizimlarini joriy etish orqali masofaviy bank xizmatlarini rivojlantirish; xalqaro elektron tijorat standartlari va zamonaviy axborot xavfsizligi talablariga rioya qilish uchun elektron tijoratni rivojlantirishning huquqiy asoslarini, shuningdek, mavjud standartlar va elektron tijorat qoidalarini takomillashtirish va yangilash"; raqamli infratuzilmani rivojlantirish, mobil va simli Internet jahon axborot tarmog'i qamrovi va tezligini yanada oshirish orqali elektron tijorat platformalariga shaxsiy raqamli uskunalardan ulanish imkoniyatlari va ko'lamlarini amalga oshirish belgilab berilgan².

Elektron tijoratning rivojlanishi va Internetda savdo platformalarining paydo bo'lishi tufayli yuzma-yuz uchrashuvlarga bo'lgan ehtiyoj yo'qolib bormoqda. Har qanday mahsulotni sotib olish uchun hatto oddiy iste'molchi ham uydan chiqmay turib tovar va xizmatlarni masofadan xarid qilish imkonini yaratadi. Bu nafaqat o'z

¹(Murojaatnoma 30.12.2020) O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning Oliy Majlisga murojaatnomasi.

²(Farmon 2020) "Raqamli O'zbekiston-2030" stptategiyasi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PF-6079-con Farmoni.